

پارسایی پریش را پاس بداریم!

ناصر نادری

شور، بهشت و جهنم، مرگ و معاد، شیطان، جن، خلود، امام زمان (علیه السلام)، خلافت و امامت، ولایت فقیه، اعجاز قرآن، قضا و قدر، دین و سیاست، ازدواج‌های متعدد پیامبر اسلام (ص)، عصمت ائمه (ع)، دین و علم، دین و آزادی، نظام احسن، جبر و اختیار و...

امروزه با حضور پررنگ رسانه‌های متنوع و الکترونیکی در فضای مجازی و امواج گوناگون ذهنی و زبانی و القانات شبیهات و تردیدها، «کیفیت» و «نوع» پرسش‌ها دچار تغییر و دگرگونی شده است.

به نظر می‌رسد البته برخی پرسش‌ها در همه زمان‌ها «مشترک» است، ولی برخی پرسش‌ها به دلایل جامعه‌شناختی و روان‌شناختی و به‌ویژه پدیده «جهانی شدن» نو و تازه است یا پررنگ‌تر.

پرسش‌هایی درباره موسیقی، زیبایی و مُد، ارتباط دختر و پسر، الگوهای جدید زندگی، کثرت‌گرایی در اندیشه‌ها، نوشیدن مشروب، رقص و آواز، شادی و غم، تقلید و آزاداندیشی، دین و توسعه، تجربه جنسی پیش از ازدواج، تساوی زن و مرد، ارتداد و...

در مراسم پایانی جشنواره کتاب رشد ویژه کتاب‌های قرآنی، فیلم کوتاهی به نمایش در آمد که به فضای پرهیجان و صریح پرسشگری جوانان در حضور یک روحانی پرداخته بود.

این مسئله، تلنگری جدی بود برای مدیران فرهنگی، ناشران، پدیدآورندگان به مسئله «پرسشگری» و «پرسش‌های امروز نوجوانان و جوانان» تا در باب مسائل زیر بیندیشند:

- آیا پرسش‌های نوجوانان و جوانان امروز را می‌شناسیم؟
- زمینه‌ها و دلایل پیدایش این پرسش‌ها چیست؟
- آیا ذهن و زبان و شرایط پیرامونی پرسشگران را درک می‌کنیم؟

پرسش همزاد آدمی است و ریشه در فطرت او دارد. انسان ذاتاً حقیقت‌جوست و پرسش جلوه این گرایش درونی است. پرسش، شالوده حرکت انسان در مسیر زندگی‌اش بوده و بنای فرهنگ و تمدن بشری در ملل گوناگون بر پرسش و پرسشگری پایه‌گذاری شده است.

در همه ادیان الهی، به‌ویژه دین مبین اسلام، جایگاه عقلانیت و پرسشگری رفیع است. در لابه‌لای آیات نورانی قرآن کریم و روایات مأثوره و نیز جلوه‌های زندگی رهبران دینی، همواره نوعی گرایش و توجه مثبت، همراه با احترام، به اندیشه و اندیشیدن دیده می‌شود.

ریشه وجودی همه علوم، به‌ویژه علوم عقلی (فلسفی و منطقی و کلامی...) توجه به پرسش و پرسشگری بوده است.

با آنکه خاستگاه فلسفه و منطق، به‌عنوان عقلانی‌ترین دانش‌ها، سرزمین «یونان» بوده است، ولی این میراث پربها در دامن اسلام متعالی، به چنان شکوه و عظمتی دست یافته است که قلیل رفیع آن، هرگز در خیال و ذهن فلاسفه پیشین یونانی نیامده بود.

بی‌دلیل نیست که مسلمانان در دامن ناب و لطیف عرفانی و در هوای پاک فلسفی و منطقی و در فضایی متعبدانه و روحیه‌ای حماسی، خلق تمدن بزرگ اسلامی را در قرن‌های دوم تا چهارم هجری (عصر طلایی مسلمین) تجربه کردند.

آدمی از هنگام تولد حقیقت‌جوست و به محرک‌های بیرونی و محسوس و عاطفی توجه می‌کند تا به تدریج، در سنین نوجوانی به اوج پرسشگری و تردید می‌رسد؛ آن‌گونه که روان‌شناسان، این دوره را «دوره چراها» نامیده‌اند.

در بین موضوعات و چالش‌ها و دغدغه‌های ذهنی هر انسان مسلمان، موضوعات بسیاری مطرح است؛ از جمله پرسش‌هایی درباره فلسفه زندگی، مبدأ آفرینش، ذات خداوند، عدل الهی،

- نقش حوزه، دانشگاه، آموزش و پرورش، مطبوعات، رسانه ملی، مصلحان اجتماعی و... در برخورد با این معضل چیست؟
- وظیفه جامعه بیدار و خلاق نشر ایران در برابر این مسئله چیست؟
...

۴ یادمان باشد که شک و تردید، گذرگاه خوب اما لنگرگاه بدی است. به راستی، اگر نوجوانان و جوانان امروز به شکل «اقناعی»، «عمیق» و «هنرمندانه و ظریف» به پاسخ تردیدها و ابهامات خود دست نیابند، به کدامین دهلیزهای تاریک پناه خواهند برد؟

- آیا منابع معتبر و مستند برای پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها را می‌شناسیم؟

- آیا در نشر مکتوب و غیرمکتوب، تجربه‌های قابل‌اعتنایی برای پاسخ‌گویی به شبهات دینی و سیاسی و ... وجود دارد؟
- آیا تجربه‌های سایر ملل و به‌ویژه مراکز دین‌پژوهی دنیا را در زمینه پرسش‌های دینی مرور کرده‌ایم؟

- آیا مراکز علمی و پژوهشی (دانشگاه و حوزه) و به‌ویژه جامعه‌شناسان، دین‌پژوهان روحانی و غیرروحانی، روان‌شناسان و... به این مسئله پرداخته‌اند؟

- آیا پدیدآورندگان حوزه دین و ادبیات و سینما و.. از لایه‌های درونی ذهن و روان پرسشگران اطلاع دارند؟

